

Les veus de la desmemòria

GUILLEM MOLLA

«Judicis sumaríssims, pallisses, violacions, rapades al zero, oli de ricino»... i la pèrdua d'un 5 % de la població, entre morts i exiliats, van ser algunes de les primeres conseqüències de la *liberación* franquista de Catalunya per assegurar la unitat d'Espanya. També, per aconseguir d'una vegada per totes la substitució del català pel castellà. El segle xx, és una obvietat, ens ha estat especialment cruent, però només amb el coneixement de les dificultats que ens han precedit podrem tenir una perspectiva més clara dels fets actuals. Per exemple, quan algunes icones de l'anticatalanisme declaren sense embuts que enyoren la Barcelona dels setanta, aquella ciutat tenallada encara pel *nacional-catolicismo*, generalment no fan més que continuar una aversió per la nosa catalana tan antiga com assentada.

August Rafanell, autor d'obres essencials sobre la vida del català entre el

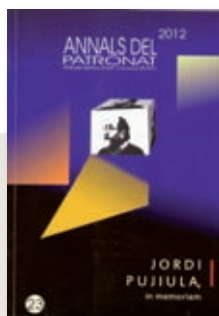
1500 i el 1850, ens brinda ara l'oportunitat d'informar-nos del nostre passat immediat amb *Notícies d'abans d'ahir* — sense guionet, perquè parla del temps anterior a l'ahir, no de la vigília estricta—, un volum de 600 pàgines ric en referències que, de fet, inclou dos llibres en forma de dos grans blocs. El primer agrupa deu treballs acadèmics sobre la història sociolingüística i política catalana de la primera meitat del segle xx. Des de les primeres expressions de la territorialitat etnolingüística —amb el rescat d'il·lustracions i mapes deliciosos, especialment als capítols «Català i occità sobre el mapa» i «Pels límits de la consciència»—, fins a les diverses alternatives per a la creació d'un model lingüístic de referència. Tot i que miniaturat per la historiografia posterior, hi destaca el francesisme del 1898 i la inclinació germànica del 1914, en una aposta pel detall que, en paraules del mateix autor, pretén «donar la paraula a una colla de testimonis amagats sota el verdet de la història». Es tracta, doncs, d'un conjunt de *notícies* inèdites que matisen el discurs tradicional, i que ens fan imaginar ucronies per allò que hagués pogut ser si no fos per.

El segon bloc, de menor extensió, conté l'assaig titulat «La destrucció del català durant el franquisme» i parteix també de la recuperació meticulosa de veus amagades per confirmar l'obsessió hiperbòlica del feixisme per exterminar la catalanitat, florida a la primera meitat de segle i comentada a la primera part del llibre. Es pot ben considerar el relat de la «reespanyolització cultural de Catalunya», del *Bewegung* de Franco i del seu intent de «transsubstanciar el mal menor de la *conllevaria* en el bé major de la substitució». L'autor no defuig cap fenomen, i s'endinsa igualment en la complexitat del període per explicar-nos que si bé la primera política d'extermi fracassa davant «la norma apresada» del català

AUGUST RAFANELL
Notícies d'abans d'ahir
Llengua i cultura catalanes al segle xx

Ed. Acontravent
Barcelona, 2012.
592 p.

DIVERSOS AUTORS

Jordi Pujiula,
in memoriam

Patronat d'Estudis Històrics
d'Olot i Comarca
Olot, 2012. 222 p.

El Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca dedica els annals de l'any 2012 a glossar la vida i l'obra de Jordi Pujiula, a través de diversos articles que parlen de les diferents facetes de qui n'havia estat president.

fabrià, aquesta se supleix per una altra d'aparent transigència als anys cinquanta. Una relaxació, tanmateix, que inclou la normalització del castellà en la dècada següent davant la immigració, la monopolitzada cultura de masses i el turisme creixent, amb exemples ja de pura diglòssia i descatalanització un cop arribats al 1975. No és estrany que el relat acabi amb una cita, gairebé una advertència, d'una de les grans plomes literàries de l'Espanya contemporània, una cita que no fa sinó seguir i perpetuar una dèria nítidament documentada gràcies a l'obra de Rafanell.